

opis, 1994

Lidno
WSK

Grabowska Agata K.
ps. "Agata"

M: 268/268 Pom.

**SPIS ZAWARTOŚCI
TECZKI**

Gryabowska Agata

J: 32-368/268 Pom.

Sipms AK WSK

I./1. Relacja *k. 4 s. 1-4*

I./2. Dokumenty (sensu stricto) dotyczące relatora *k. 1 s. 1*

I./3. Inne materiały dokumentacyjne dotyczące relatora —

II. Materiały uzupełniające relację —

III./1. Materiały dotyczące rodziny relatora —

III./2. Materiały dotyczące ogólnie okresu sprzed 1939 r. —

III./3. Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945) —

III./4. Materiały dotyczące ogólnie okresu po 1945 —

III./5. Inne —

IV. Korespondencja

.....
.....
.....

V. Nazwiskowe karty informacyjne *k. 6*

VI. Fotografie *dziś w ikonografii*

1/1. Relacja

1. Relacja Agaty Grabowskiej ze zbiorów Elżbiety Zawackiej, rękopisy. k. 1 s. 1
2. Relacja Agaty Grabowskiej o działalności własnej oraz sióstr: Haliny, Klary, Reżymy, rękopisy. (data wpływu 14.10.1977) k. 3 s. 2-4

193 / Pon Proba biogramu Lipow
AK

Grabowska Ręka urada. 1925 n
Przed wojną zatrudniona w Gynymilicie gm. Słupca

W czasie choroby nie pracowała ze względu
na powagę choroby. Zarazę, która urwała
Bardziej i urwała była przez miesiąc ze
niezobowiązaniem do pracy.

Wymyślona nie była z tych rzeczy.
powstała, jednak do pracy nieuspiętej
była włączona, a następnie obsłużona
wraz z matką ~~z~~ dwóch siostrami z terenów
AK - (pik. Chyliński, ~~Antoni~~ Antoni), która
mieszkała w ~~w~~ Gynymilicie przez 3 tygodnie
Następnie od strony Kławy, która pracowała
w drogce, otrzymywała woda amoniakowa,
która dostarczała Marii Napieralskiej,
która była zarządczynią z Gynymilicie
w lecie. Woda staryta do polewania wjeżdża do
bimberów, żeby psy gołębce nie trafiły na trop.
Obasia zamieszkuje w Daninie, ul. Jagiellońska
11 m. 18.

Wierzy E. Zawilczy - rel. Ręka Grabowska

Relacja Grabowskiej Agaty ur. 1925 r., zam. w czasie okupacji w Skępem pow. Lipno, a obecnie w Toruniu ul. Jagiellońska 21a m18 z działalności okupacyjnej Klary, Haliny i Agaty Grabowskich.

Siostry moje : Klara, Halina, i Regina należały do AK i
✓ DKzwiązane były w swej pracy konspiracyjnej z Marylą Sobocińską zam.
w Skępem- Wymyślin , a obecnie w Warszawie / Wesola ul. Starzyńskiego 11/
✓ BKoraz z Heleną Zasowską z Wymyślina /obecnie Głodek, zam. Bydgoszcz
Stary Rynek 1 /. Regina i Halina były łączniczkami i jeździły do
Torunia do pań, które one nazywały ciociami ,babciami /z Warszawskiej
6 czy 8/ .

Najstarsza siostra Klara ur. 1919 r. składała przysięgę AK
✓ BKprzed Heleną Zasowską, w jej domu w roku 1942 /prawdopodobnie/
Z działalności Klary przypominam sobie takie fakty jak:
1. szycie opasek białe - czerwonych dla żołnierzy AK
2. zbieranie lekarstw i materiałów opatrunkowych dla przyszłego szpitala
którego częścią w razie akcji zbrojnej miał być dom w którym
zamieszkiwaliśmy. Lekarstwa Klara kupowała lub otrzymywała darmo
✓ BKz apteki Nerlewskiego w Skępem. /Pan Nerlewski sprzedając lekarstwa
wiedział komu będą służyły./ Materiały opatrunkowe brała z drogerii
✓ BKdrugiego Nerlewskiego, u którego Klara pracowała kilka lat jako ekspe-
dientka ./Klara pracowała tylko w drogerii/
Lekarstw nazbierała pełną skrzynię objętości około 1 m³.
3. Otrzymywała też od niej z drogerii wodę amoniakalną /wiele litrów/
✓ BKktórą ja dostarczałam Marii Napiórkowskiej /dawnej bibliotekarce
z biblioteki parafialnej w Skępem / będącej łączniczką z grupami
partyzanekimi przebywającymi w lesie.
Woda amoniakalna służyła im do polewania wejścia do bunkrów podziem-
nych ,aby psy gończe traciły tam trop .
✓ BKMaria Napiórkowska została wywieziona przez Jachtkomando do Brodnicy
i tam zamordowana nie zdradziwszy nikogo.
✓ BKoprócz wody amoniakalnej dostarczałam Marii N. artykuły żywnościowe
w niedużych kilogramowych ilościach.
4. Siostra moja Klara posyłała oficerom polskim /będącym dla niej obywatelami
paczki żywnościowe do oflagu .

Halina Grabowska / z męża Waruszevska / ur. 1922 r. zmarła w 1975r.
Ostatnie lata zam. Lipne Al. 1 Maja 22 m5.

W czasie wojny Halina najpierw pracowała u krawca Polanowskiego jako krawcowa, następnie sama w domu miała mały warsztat krawiecki przez krótki okres, a potem pracowała w urzędzie gminnym w Skępem jako biuralistka. Podjęcie tej ostatniej pracy było uzgodnione z AK.

1. Halina szkoliła przyszłe pielęgniarki, które miały pracować w szpitalu który miał objąć również nasz dom. Szkoliła nas młodsze siostry, oraz koleżanki nie należące do AK, mówiąc im że to tak na wypadek bitew w tej wojnie.

Halina nauczyła się robienia zastrzyków i zdobyła podstawową wiedzę z udzielaniu pierwszej pomocy w nagłych wypadkach i popularnych chorobach od doktora Zmysłonego zamieszkującego wtedy w Skępem, oraz na obozach PWK /Przysposobienie Wojskowe Kobiet /jeszcze przed wojną. / Dr. Zmysłony już nie żyje, żyje natomiast jego syn /

2. Halina była łączniczką i jako taka przewoziła różne papiery, rozkazy oraz broń.

Pamiętam taki przypadek, gdy któraś z nich przewiozła futerał od skrzypiec pełen rewolwerów, Papiery przewoziły częste zaszyte w kołnierzu czy w pasku płaszcza, albo zaszyte gdzieś pod pedszewką. Cienką bibułę obwodziła wełną i jako ozdobę /wówczas modną /miała przyszytą, czy przypiętą do kołnierza płaszcza. Przeważnie jeździły pociągami.

3. Jako pracownik urzędu gminnego w Skępem zrobiła Halina wiele dobrego. Wykładała z kasy pancerniej burmistrza blankiety do dowodów osobistych, stemplowała je potrzebnyimi pieczętkami no i wyносиła je na zewnątrz Urzędu. Czyniła to w bardzo krótkim czasie, gdy burmistrz otworzył już kasę pancerną i zostawiwszy ją otwartą wyszedł na krótką chwilę do innego pomieszczenia biurowego. Wtedy państwo Małkiewiczowie /Polacy którzy prowadzili w gminie księgowość i chyba do dziś mieszkający w Skępem / stawali na zewnątrz drzwi prowadzących do gabinetu burmistrza, a Halinę wewnątrz zamknięta robiła co należało.

Halina również pilnie obserwowała kartotekę Polaków podczas wizyty gestapo w urzędzie gminnym. Choć z dala /około 2-3 m / potrafiła wynieskować czyją kartotekę wyjmowano. W ten sposób zostało ostrzeżonych kilka osób przed aresztowaniem, zwłaszcza w okresie przed wybuchem powstania w Warszawie.

Np. dzięki niej nie był aresztowany Józef Drabiński ze Skępego, zamieszkały obecnie w Warszawie.

Halina wydawała czasami w zastępstwie za p. Korykorę zezwolenia na ubój .Wydawała zawsze tych zezwoleń wielokrotnie więcej niż zezwalały na te niemieckie przepisy .

Jako biuralistka Halina pracowała przy wydawaniu kartek żywnościowych.

Najmłodsza meja siostra Regina^{Elzanna} ur. 1929 r. mieszka obecnie we Wrocławiu ul. Kościuszki 64 m 6 / z męża Czekotowska /

W pracy konspiracyjnej współpracowała z siostrą Haliną i Marylą Sobocińską.

Przysięgę składała przed Marylą S. / w 1942 lub w 1943 roku. / Regina miała wtedy 14 - 15 lat i nie wyglądała podejrzanie. Ona najczęściej jeździła do Torunia dokąd zawoziła głównie różnego rodzaju bibułę zakonspirowaną naróżne wcześniej już opisane sposoby.

Z innych sposobów wykorzystywanych do przewożenia różnych materiałów Organizacji przypominała mi Regina takie jak termosy ,bibuła w paczkach tytoniu , latarkach kieszonkowych itp.

Jej wiek , dziecienny wygląd oraz niezła znajomość języka niemieckiego ogromnie ułatwiała przewożenie wiadomości i różnych materiałów. Sposoby unikania rewizji należało stosować różne w zależności od sytuacji jaka zaistniała w danej chwili.

Kiedyś Regina uniknęła łapanek na dworcu kol. w Toruniu dzięki handlarce kom , między które się wkręciła gdy zauważyła że dają żandarmon niemieck łapówki. Chwyła szybko kosz z kurami w ten sposób w drugiej ręce przeniosła szczęśliwie teczkę wypchaną niebezpiecznym ładunkiem. Regina pracowała około jednego roku w sklepie z materiałami u Neskiego, gdzie w miarę swoich możliwości pomagała Polakom sprzedając bez punktów szczególnie kobietom ciężarnym tetkę i flanelę.

Siostra nasza Barbara nie była wtajemniczona w naszą pracę konspiracyjną, gdyż pracowała i mieszkała w Lipnie.

Ja natomiast , chociaż nie należałam do AK, gdyż byłam chora poważnie na tarczycę / choroba Basedowa / i uznana przez Niemców za niezdolną do pracy ,włączona byłam do pracy konspiracyjnej.

Poza opisanymi już wyżej kontaktami z Marią Napórkowską ,obsługiwałam wraz z matką 2 panów z kierownictwa AK którzy u nas mieszkali przez 3 tygodnie. Przynosiłam posiłki ugotowane przez matkę oraz spełniałam wszystkie niezbędne czynności związane z ichpobytem w kryjówce, której przez cały ten czas nie opuszczali.

Jeden z tych panów był w randze pułkownika , drugi majora.

świadczam własnoręcznie
podpisu

14 X 77r

Agata Grabowska

Zawache

1/2. Dokumenty dotyczące reletora:
Grabowska Agata

1. Odpis skrócony aktu zgonu Agoty
Maugorkoty Grabowskiej z 11. 09. 1990r.

k. 1 s. 1

T:K: 268/268 Pom.

Lipno

Grabowska Agota

1. Blaty informacyjne

lc. 6

1.
 2. ~~1937~~ 268/2
 3. Wsk. Lipin
 Sici. 1
 + Regina + Klara + Hanna
 4. Grabowska Agata 5. Grabowska
 6. • Agata 7. Grabowska
 8. Leonie 1939 9. wr. 1925 r.
 10. Toruń Jagiellońska 11.
 21 nr 18
 12. Ralska Włocławek
 K 34/19346
 Włocławek 1939
 kwateronik 1939

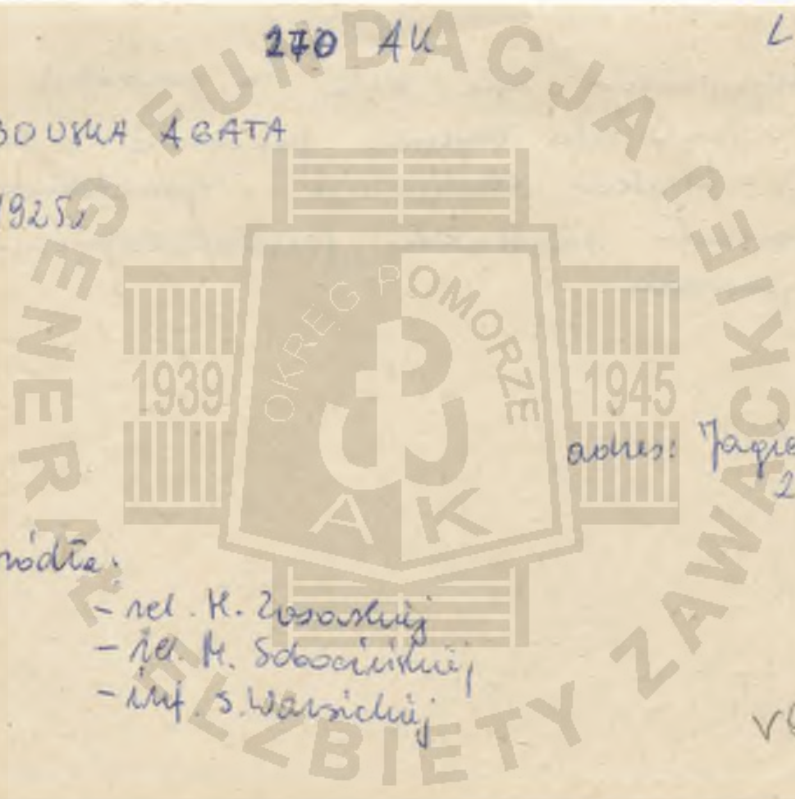
270 AU

LIPNO

2

GRABOUMA ABATA

nr. 1925

adres: Jagiellońska
21a m. 18

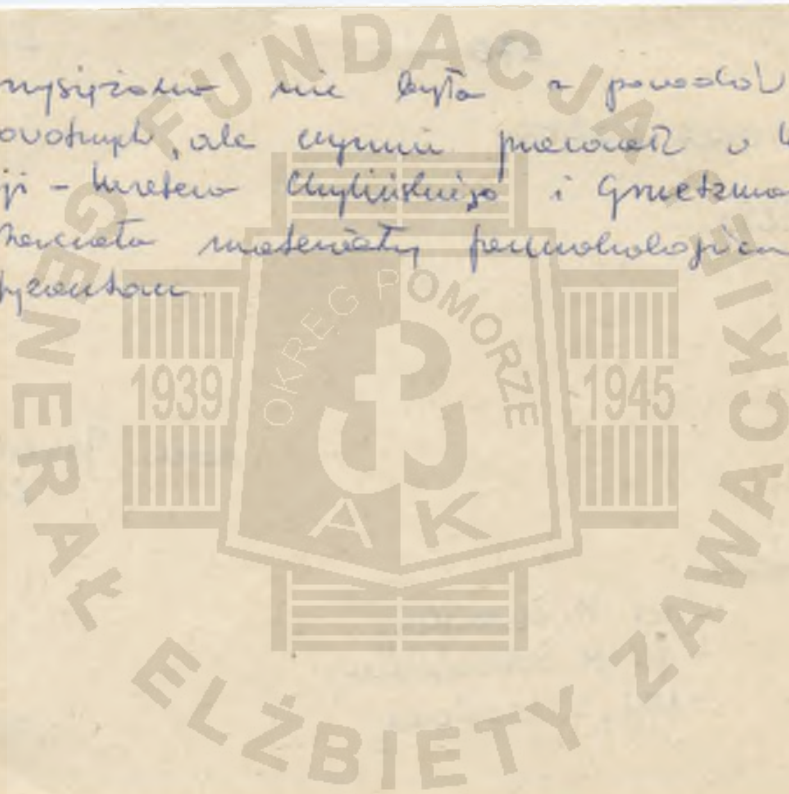
Bracia:

- red. K. Zosowski
- red. M. Sobociński
- inf. S. Waniczyński

verte

44

Zaproszenia nie było a powstał
zdrowotny, ale czynny klub o kony-
racji - klubem chyliskim i gnieźnieńskim.
Dotarcie materiały psychologiczne
patologiczne

rel 268

Lipno
3

Grabowska Agata

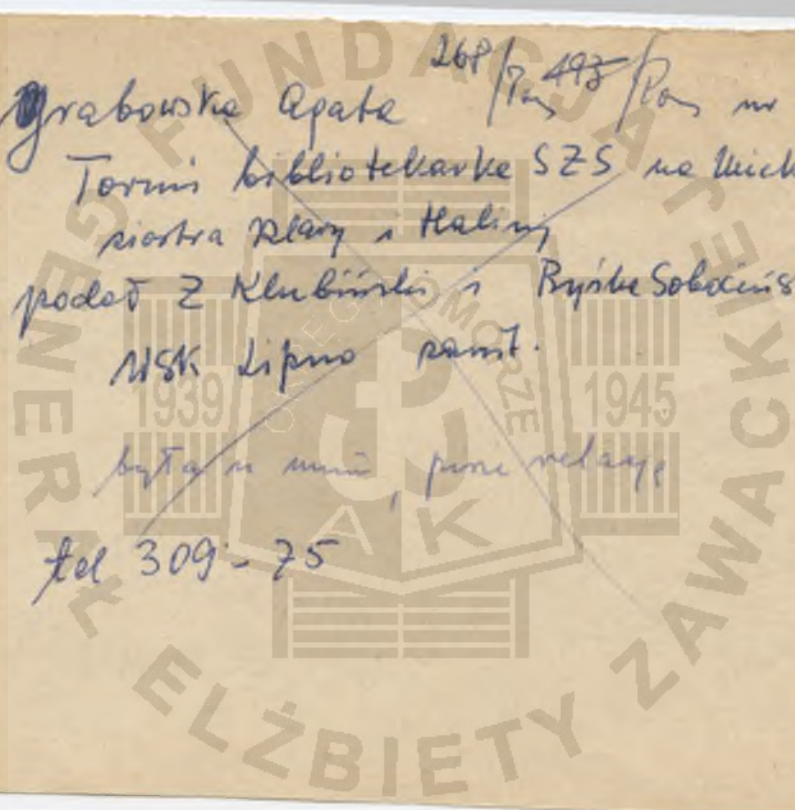
Żołnierz WSK-AK grupy Skępe.

Rel. Władysław Drzewiecki, Skępe.

Grabowska Apate 26P / 7. 493 / Pos nr 1935
Termin bibliotekarke SZS na Mickiewicza 1
niotra Klary a Haliny
podať z Klubinici i Bytka Sobocińska
MSK Lipno pamt.
byta na minie, pome nedať
tel 309-75

AK
Lipno 4

K

Włod. 5
WSK

Grobowska Agata

członkini WSK w Słupsku.

ul. T. Szwajczerki H. Dmochowskiej, III oprec.
słupsk

Włod-P6

Grabowska Agata

Lipno 6
AK

zob. Liotkowski B. Polska
Podziemia na Kujawach...
s. 302

AK. IX'14

Grabowska
1934r.

~~267~~ Grab. Agata ps. "Agata"
268 W. 268/268 ✓

267 Halina "Halina" 267/267 ✓

269 Klara ps. "Klari" 269/269 ✓

270 Regina "Regina" 270/270 ✓

KLARA
HALINA
REGINA

Adres:
A. GRABOWSKA
ul. Jagiellońska 21/18
TORUŃ

Halina Wąrowska K-267 ✓
Klara Zasawska K-268 ✓
Regina Czekajowska K-269 270 ✓
Agata Grabowska K-270 ✓

WŁOCKAWEN
LIPNO

++ GRABOWSKA
AGATA, KLARA, HALINA
270 268

Grabowska Agata

